

міжнародного кредитування. Несплата за кредитами мало розвинутих країн щорічно зростає, що, в свою чергу, і призводить до їхнього занурення в «боргову кабалу», тобто залежність від розвинених економік індустріальних держав [2].

3.Через надмірну взаємозалежність національних фінансових систем, ризик розгортання регіональних та навіть світової криз розглядається як цілком реальний прояв сучасного явища фінансової глобалізації. Це означає, що будь-яка національна криза може мати глобальний характер через значний ступінь вразливості національних та світової фінансових систем [6].

4.Фінансова глобалізація є основною причиною зростання відсотку спекулятивних коштів в загальному обсязі іноземного інвестування, а також являється головним чинником розширення економічної діяльності (особливо бізнес-сфера) в межах офшорних зон.

Враховуючи наведені позиції, можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку світового господарства, фінансова глобалізація проявляється в багатьох як і позитивних, так і негативних аспектах. Незважаючи на значну кількість переваг цього явища, наразі все більше прослідковуються негативні наслідки процесу фінансової глобалізації що, в свою чергу, призводять до нестабільності національних та навіть світової фінансових систем. Економіки держав стають все більш уразливими до коливань на регіональному та міжнародному рівнях, що є основною причиною розбалансування глобального фінансового ринку [7].

Загалом, для того, щоб чітко сформулювати думку щодо ставлення до процесів фінансової глобалізації і її проявів не лише на національному чи регіональному рівнях, а й у глобальному аспекті, слід детально проаналізувати як і позитивні, так і негативні сторони цього феномену. Тільки тоді можна об'єктивно розглядати масштаби цього процесу як ступінь прояву поєднання взаємозалежних економічних та фінансових переваг (у вигляді спрощення здійснення усіх фінансових процесів) і недоліків (включаючи всі вище згадані).

Список використаних джерел

1. Ксенія Гладчук / Глобалізація на світових фінансових ринках та її наслідки / Ринок цінних паперів України. 2011. - №3-4. – С. 14 – 20
- 2.Рогач Олександр. Глобальне фінансове середовище / Основи міжнародних фінансів: підручник / за ред. О. І. Рогача; 2-е вид., доп. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. с/7-17
3. Рогач Олександр. Глобалізація виробництва та капіталу / Світова економіка: Підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. с. 221-237.
- 4.The new dynamics of financial globalization // McKinsey Global Institute – August 2017 | Report; URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-new-dynamics-of-financial-globalization>
- 5.Кругликова Е.В. ФИНАНСОВАЯ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ: СОДЕРЖАНИЕ И ПРОБЛЕМЫ // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 4.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=13959>
- 6.Financial Globalization and its Impact on Human Development: A Comparative Analysis of India, Singapore and Japan (2018). Espacios, 39 (14), 20-23; URL: <https://www.revistaespacios.com/a18v39n14/a18v39n14p20.pdf>
7. Rogach O., Dziuba P. Exchange rate risks of international portfolio investments: comparative analysis of Ukrainian and other frontier marketsJournal Transition Studies Review 24 (1), 31-45

Біцай М.³

ПОРІВНЯННЯ СВІТОВИХ КРИЗ 2008 ТА 2020 РОКІВ

Приближення поточної кризи було передбачене багатьма науковцями та економістами ще декілька років тому. У серпні 2018 року генеральний директор Банку міжнародних розрахунків Агустін Карстенс заявив, що тенденції в міжнародній економіці можуть призвести до «ідеального шторму». На його думку, протекціонізм, економічний націоналізм та торгові війни – наслідки зростання загроз у міжнародній економіці. Крім того, аналітики Bank of America Corp. у липні 2018 року повідомляли, що поточна динаміка на міжнародному фондовому ринку схожа на ту, що мала місце перед світовою кризою 1997-1998 рр. – стійкий ріст в США, згладжування кривої доходності облігацій, скорочення ринків країн, що розвиваються.

Проте, все-таки більшість економістів схиляються до думки, що криза 2020 р. може бути подібною на кризу 2008 р., а то й ще гіршою. За словами економіста Джессі Коломбо, який

³ Студентка 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Матей В.В., к.е.н., асистент кафедри міжнародних фінансів.

передбачив кризу 2008 року, зараз світу загрожує нова катастрофа. На даний момент на фінансовому ринку є декілька бульбашок, які можуть лопнути будь-коли. Крім того, епідемія коронавірусу та скасування угоди ОПЕК+ та обвал цін на нафту до 30 доларів за барель тільки погіршують ситуацію [1]. Джеймс Рікардс, у свою чергу, стверджує, що світ входить у катастрофічну світову боргову кризу, яка буде гіршою, аніж криза 2008 року. Він передбачає, що зростання боргів у розвинутих країнах перевищать ріст їхніх економік.

20 березня 2020 року Bank of America офіційно заявив, що економіка США увійшла у рецесію. Більше того, деякі країни, як, наприклад, Естонія також офіційно оголосили про початок кризи.

І справді початок кризи 2020 року чимось нагадує кризу 2008 р.: падіння фондових ринків, зниження процентних ставок та стимулювання уряду. Але наскільки вони схожі між собою? Як стверджують аналітики Dun&Bradstreet, першими на закриття кордонів між країнами для стримання коронавірусу реагують фондові ринки. Інвестори позбавляються цінних паперів, у результаті чого падають фондові індекси. Волатильність одного з ключових американських фондових індексів (СВОЕ Volatility Index), що вказує на рівень ризику на ринку та настроїв інвесторів, можна порівняти з рівнем волатильності під час фінансової кризи 2008 року [2]. Вперше в історії вся крива дохідності США впала нижче 1%. Дохідність облігацій Великобританії вперше впала нижче нуля. Дохідність державного боргу Німеччини за 5 років впала і тепер коливається на рівні близько -1%. Ситуація на ринках нафти не краща. За даними Bloomberg, очікується найбільше падіння споживання нафти за всю історію у зв'язку із закриттям кордонів між країнами, підприємствами та фабриками. Ціни на нафту вже зменшились більше, ніж на 50% цього року. Падіння попиту на нафту цього разу може бути більшим за втрати майже 1 мільйона барелів на день за період 2008-2009 років. Що стосується фінансового сектору, то, на думку виконавчого директора IHS Сари Джонсон, ситуація тут трішки краще. Криза 2008-2009 років була важчою, тому що світова фінансова система була більш вразлива. Банки не були настільки добре капіталізовані, як сьогодні, особливо у США. На сьогоднішній день масштаби зростання нефінансового корпоративного боргу не є такими серйозними, як під час кризи 2008-2009 років. Проте, банки, насамперед європейські, які намагаються збільшити прибуток в умовах наднизької процентної ставки, знаходяться в зоні ризику. Ще більшу загрозу становить можливий дефолт суверенного боргу Італії, яка на даний момент є епіцентром спалаху коронавірусу в світі. Як стверджує Bloomberg, європейські банки утримують більше 446 мільярдів євро суверенного та приватного італійського боргу [3].

У той час, як крах Lehman Brothers у 2008 році «розпалив» світову кризу, що спричинила скорочення обсягу світового виробництва на 1,8% у 2009 порівняно з його зростанням на 4,3% у 2007 та збільшення рівня безробіття, вважається, що криза 2020 не буде тривалою [4]. За оцінками ООН, скорочення обсягу світового виробництва не очікується, навіть, не зважаючи на те, що поточна криза може коштувати світовій економіці до 2 трлн доларів. Глобальна торгівля теж переживає зміни внаслідок кризи 2020 року, беручи до уваги ще й торгові війни між країнами, які до цього послабили її рівень. Натомість світова криза 2008-2009 років була в деякій мірі ендегенною в економічній системі, що означало проблему великих заборгованостей та неадекватної оцінки основного капіталу. Керівник відділу прогнозування у Кільському інституті світової економіки Стефан Кутс стверджує, що теперішню ситуацію виправити легше, аніж ту, що склалася у період 2008-2009 років, тому можна вважати, що криза 2020 має бути незначною для світової економічної системи та міжнародної торгівлі. Існують і інші думки. Директор з питань інвестицій у Аха Investment Managers Алессандро Тенторі заявляє, що криза 2020 більше схожа на сильний, класичний спад, який триватиме довгий час [5].

Що стосується України, то у НБУ переконують, що на даний момент в українській економіці відсутні такі дисбаланси, як під час 2008-2009 років. Наша країна увійшла у кризу 2008 року, наприклад, з інфляцією 22% і з дефіцитом поточного рахунку майже 10%. Зараз у нас дефіцит становить 2%, інфляція теж 2% [6]. Незважаючи на те, що очікується сповільнення економічного росту України, спеціалісти налаштовано більш позитивно, ніж за часів кризи 2008-2009 р. Проте, ще восени UIF презентували свій прогноз кризи-2020 та його невітні наслідки для України: за 2 роки експорт знизиться на 10 млрд дол. США; дефіцит торгового балансу зросте до 13 млрд дол. США; вартість зовнішніх позик зросте до 5-8%; ВВП знизиться на 20-30 млрд дол. США [7].

Отже, криза 2020 р. тільки поверхнево схожа на кризу 2008-2009 рр. Науковці вважають, теперішня криза, спричинена пандемією, більше нагадує тимчасовий шок, який матиме не такі серйозні та менш тривалі негативні наслідки для світової економіки. Проте, інші економісти попереджують, що, якщо нефінансовий корпоративний борг буде зростати, продовжиться падіння фондових ринків і не буде міжнародної координації економічної захисної політики, то ситуація може стати катастрофічною [8].

Список використаних джерел

1. Мировой экономический кризис: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://elevatorist.com/blog/read/615-mirovoy-ekonomicheskij-krizis-kogda-on-nastupit-i-kak-otrazitsya-na-zernovom-i-elevatornom-ryinke-ukrainy>
2. Globale Krise: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.goldseiten.de/artikel/443525--Globale-Krise-2020---intensiver-schwerwiegender-anders.html?seite=3>
3. Chaos of 2020: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-10/chaos-of-2020>
4. Рогач О. Світова фінансова криза 2008 року як прояв суперечностей сучасної глобалізації. /Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 82 (2) с.4-12
5. Coronavirus shock – the worst economic disaster?: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/en/coronavirus-shock -the-worse-economic-disaster/a-52802211>
6. Чем кризис-2020 лучше ситуации в 2008 и 2014 годах: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://minfin.com.ua/2020/03/12/41797351/>
7. Як Україні підготуватися до нової кризи: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uifuture.org/publications/reports/yak/ukraini/pigotuvatysya/do/kryzy>
8. Рогач Олександр. Динаміка та пропорції руху прямих іноземних інвестицій після світової фінансової кризи/ Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу. Монографія /За редакцією Рогача О.І., К.: 2019, Вид-во «Центр учбової літератури», с.81-95.

Брегус М.⁴

НОВА ГЛОБАЛЬНА РЕЦЕСІЯ: ПЕРЕДУМОВИ ТА МОЖЛИВИ НАСЛІДКИ

Зростання глобальної економіки в 2020 році однозначно буде меншим, у порівнянні з минулим роком через ряд чинників: поширення коронавірусу, зниження цін на нафту та обмеження торгівлі і пересувань, однак втрати від негативних наслідків та швидкість їх вирішення значно залежатиме від міжнародної взаємодії у відповіді на цей виклик. Таку заяву зробив під час брифінгу у Вашингтоні директор прес-офісу МВФ Джеррі Райс. На його думку, глобальне зростання в 2020 році опуститься нижче рівня минулого року, який становив 2,9 %. Поки що важко спрогнозувати конкретні цифри, враховуючи невизначеність у зв'язку з розвитком подій навколо коронавірусу, але, це залежить від того, як поширюватиметься, збільшуватиметься спалах [1].

Ще одними підставами до сумних передбачень є об'єктивні економічні критерії. Перший із них – прибутковість американських облігацій. Суттєва різниця між прибутковістю «довгих» і «коротких» облігацій, на думку аналітиків, є універсальним випереджальним індикатором рецесії в останні 40 років. При цьому від моменту фіксації такої тенденції до початку кризи зазвичай минає 11-34 місяці.

Перед кризою 2008 року, різниця стала суттєвою приблизно за 25 місяців. Останній раз експерти зафіксували відчутну різницю прибутковості цінних паперів США у серпні 2019 року. Федеральний резервний банк Нью-Йорка підрахував, що ймовірність нової рецесії за облігаційним індикатором перебуває на рівні 2007 року [2].

Один із провідних інвестиційних банків світу JP Morgan Chase ще торік в грудні заявив про насування «суперкризи». На підтвердження своїх слів аналітики навели дослідження, котре враховувало тривалість зростання світової економіки, фінанси великих корпорацій, вартість активів і розвиток фінансових інновацій. За прогнозами JPMorgan, ВВП США може впасти на 2% в першому кварталі і на 3% в другому, а економіка Єврозони – на 1,8% і 3,3% відповідно.

JPMorgan очікує, що з покращенням ситуації з стримування та подолання пандемії поліпшення в економіці слід очікувати до середини 2020 року, а в другій половині року почнеться прискорення зростання. Основним фактором, який повинен запобігти негативному впливу на світову економіку, банк вважає заходи країн щодо стримування поширення вірусу [3].

Крім того, про нову світову кризу з минулого року говорить фінансист Нуріель Рубіні, який правильно передбачив кризу 2008 року. Його прогноз ґрунтується на збільшених боргах у всьому світі. Крім звичайних економічних і політичних ризиків, які турбують більшість фінансових аналітиків, в цьому році на горизонті з'явилися потенційно сейсмічні «білі лебеді». Будь-який з них

⁴ Студентка 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Матей В.В., к.е.н., асистент кафедри міжнародних фінансів.